

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ НЕОЛІМПІЙСЬКОГО СПОРТУ В УКРАЇНІ

¹Максим Титаренко, ²Тетяна Кропивницька

¹студент Національного університету фізичного виховання і спорту України

²к. фіз. вих., доцент кафедри професійного, неолімпійського та адаптивного спорту Національного університету фізичного виховання і спорту України

Email: ^{1,2}tatyana_kropivnitskaya@ukr.net

Анотація

Систематизовано основні нормативно-правові акти, що становлять підґрунтя для розвитку і функціонування неолімпійського спорту в Україні.

Ключові слова: неолімпійський спорт, нормативно-правовий акт.

Постановка проблеми. Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Нормативно – правове забезпечення спорту є однією з головних ланок, що стимулює розвиток спорту, створює підґрунтя для врегулювання відносин та визначає права, обов'язки суб'єктів сфери тощо. Не виключенням є і неолімпійський спорт.

Аналіз науково-методичної літератури дозволив виявити, що низкою науковців досліджено проблеми та перспективи розвитку неолімпійського спорту в Україні. Так, Байрамов Р. Х. [0], вивчав організаційні засади функціонування цього напрямку спорту в Україні. Імас Є.В., Борисова О.В., Когут І.О. [6] визначають правове поле функціонування неолімпійського спорту на міжнародному рівні. Долбишева Н.Г. [2] розглядала ієрархію управління неолімпійського спорту в Україні. Імас Є.В., Матвеев С.Ф., Борисова О.В., Когут І.О., Маринич В.Л., Гончаренко Є.В., Кропивницька Т.А. [7] розкривають деякі питання правового регулювання неолімпійського спорту в Україні, проте розглянуті не всі нормативно-правові акти, що сьогодні формують його правову базу, і не розкрито їхній вплив на розвиток неолімпійського спорту. Тому є необхідність в більш поглибленому вивченні правового регулювання неолімпійського спорту, що суттєво впливає на його розвиток.

Дослідження виконано в межах наукової теми тематичного плану МОН України на 2019-2020 рр. «Сучасний неолімпійський спорт: європейський та вітчизняний контекст» (номер державної реєстрації 0119U100412).

Мета роботи – проаналізувати нормативно – правові документи, що регламентують розвиток неолімпійського спорту в Україні.

Результати досліджень та їх обговорення. Аналіз нормативно-правового поля функціонування неолімпійського спорту засвідчив, що всі документи можна розподілити: 1) за юридичною чинністю – на законодавчі (закони) та підзаконні акти (накази, положення тощо); 2) умовно за сферою впливу – на загальні (стосуються всієї сфери) та спеціальні (мають відношення лише або переважно до неолімпійського спорту) (табл. 1).

Таблиця 1

Нормативно-правові документи, що регламентують функціонування неолімпійського спорту в Україні

Нормативно – правовий акт				Вплив на розвиток неолімпійського спорту
Тип	Назва	Вид		
		за юридич. чинністю	за сферою впливу	
1	2	3	4	5
Закони	Про фізичну культуру і спорт	законодавчий	загальний	Впроваджує терміни «неолімпійський спорт», «неолімпійські види спорту»; визначає загальні правові, організаційні, соціальні, економічні засади діяльності у сфері фізичної культури і спорту, у тому числі неолімпійського спорту

	Про громадські об'єднання	законодавчий	загальний	Визначає правові та організаційні засади реалізації права на свободу об'єднання, порядок утворення, реєстрації, діяльності та припинення діяльності громадських об'єднань (наприклад, спортивних федерацій та ін. організацій)
	Про антидопінговий контроль у спорті	законодавчий	загальний	Визначає правові та організаційні засади здійснення антидопінгового контролю в Україні, участі відповідних закладів, установ та організацій у профілактиці, запобіганні застосуванню та поширенню допінгу у спорті
Укази Президента України	Про пріоритети розвитку фізичної культури і спорту в Україні	підзаконний	загальний	Висуває головні завдання центральним та місцевим органам виконавчої влади щодо подальшого розвитку сфери фізичної культури і спорту
	Про відзначення державними нагородами України членів національної збірної команди України на X Всесвітніх іграх з неолімпійських видів спорту	підзаконний	спеціальний	Присуджує державні нагороди (ордени, медалі, почесні звання) спортсменам та їх тренерам, тим самим мотивуючи до наступних перемог
Постанови Кабінету Міністрів	Про заохочення спортсменів і тренерів з олімпійських та неолімпійських видів спорту	підзаконний	спеціальний	Має на меті відзначення спортсменів, досягнення яких сприяють утвердженню міжнародного авторитету України, заохочення до успішних виступів на Олімпійських іграх, чемпіонатах світу і Європи та міжнародних спортивних змаганнях, підвищення їх соціального захисту
Розпорядження Кабінету Міністрів	Про затвердження плану заходів з розвитку неолімпійських видів спорту на 2018-2022 роки	підзаконний	спеціальний	Спрямоване на розвиток неолімпійського спорту, створення умов для ефективної підготовки спортсменів до офіційних міжнародних змагань, підвищення популярності неолімпійських видів спорту; поліпшення науково-методичного та матеріально-технічного забезпечення підготовки спортсменів з неолімпійських видів спорту
Програми	Державна цільова соціальна програма розвитку фізичної культури і спорту на період до 2020 р.	підзаконний	загальний	Спрямована на створення умов для розвитку фізичної культури і спорту; визначає завдання, головних виконавців, джерела та обсяги фінансування; очікувані результати від реалізації тощо

Стандарти	Державний соціальний стандарт у сфері фізичної культури і спорту	підзаконний	загальний	Встановлює вимоги до показників необхідного забезпечення потреб населення в умовах для занять фізичною культурою і спортом та отриманні фізкультурно-спортивних послуг, у т.ч. з неолімпійських видів спорту
Положення	Про рейтинг з неолімпійських видів спорту в Україні	підзаконний	спеціальний	Визначає умови та порядок встановлення рейтингу для неолімпійських видів спорту в Україні
	Про підвищення кваліфікації тренерів та інших фахівців у сфері фізичної культури і спорту	підзаконний	загальний	Визначає порядок підвищення кваліфікації тренерів та інших фахівців сфери фізичної культури і спорту, які працюють у закладах фізичної культури і спорту
	Про дитячо-юнацьку спортивну школу	підзаконний	загальний	Регламентує діяльність дитячо-юнацьких спортивних шкіл, в тому числі і з відділеннями неолімпійських видів спорту
Порядки	Проведення атестації тренерів (тренерів-викладачів)	підзаконний	загальний	Визначає механізм проведення атестації тренерів (тренерів-викладачів) закладів фізичної культури і спорту для визначення їх професійної підготовленості, присвоєння відповідної кваліфікаційної категорії на основі результативних показників спортсменів, підготовку яких вони здійснювали
	Визнання видів спорту, включення їх до Реєстру визнаних видів спорту в Україні, порядок його ведення	підзаконний	загальний	визначає процедуру визнання видів спорту в Україні, включення їх до <u>Реєстру визнаних видів спорту в Україні</u> та порядок його ведення
	Наповнюваності груп відділень з видів спорту і тижневого режиму навчально-тренувальної роботи дитячо-юнацьких спортивних шкіл	підзаконний	загальний	Порядок включає в себе норми тижневого режиму навчально-тренувальної роботи і наповнюваності груп відділень з видів спорту комплексних дитячо-юнацьких спортивних шкіл, дитячо-юнацьких спортивних шкіл з видів спорту, у т.ч. з неолімпійських видів (додаток 2)

В законі України «Про фізичну культуру і спорт» в редакції 2009 року вперше впроваджено терміни «неолімпійський спорт», «неолімпійські види спорту» та їх дефініції (стаття 1). Також статтю 25 визначено домінуючу роль спортивного комітету України у забезпеченні розвитку в нашій державі неолімпійського спорту та завдання цієї структури. Більшість інших статей також розповсюджуються на діяльність у неолімпійському спорті, наприклад, щодо формування національних збірних команд з неолімпійських видів спорту (стаття 37),

фінансування, підтримку та інші заохочення чемпіонів та призерів Всесвітніх ігор (стаття 43). Крім того, стаття 2-12, 15, 18-22, як і більшість статей розділів II і VII поширюються на всю сферу фізичної культури і спорту, у тому числі і неолімпійський спорт [5].

Закон України Про громадські об'єднання (від 22.03.2012) регламентує принципи утворення і діяльності громадських об'єднань [4]. Так як більшість організацій в неолімпійському спорті є громадськими спілками та організаціями (Спортивний комітет України, спортивні федерації тощо), діяльність Закону поширюється на них.

Законом України «Про антидопінговий контроль у спорті» (від 07.02.2017) визначено домінуючу роль Національного антидопінгового центру, що є спеціалізованою державною установою; зазначаються основні обов'язки центру (стаття 3). Закон регламентує все, що пов'язано з допінгом в спорті, тому безпосередньо впливає на неолімпійський спорт та інші напрями спорту [3].

Окрім законів, розвиток неолімпійського спорту базується на підзаконних актах: указах та розпорядженнях Президента, розпорядженнях та постановках Кабінету Міністрів, наказах Мінмолодьспорту, які є самостійними документами або вводять в дію інші документи (програми, стандарти, положення, порядки).

Так, указ Президента України «Про відзначення державними нагородами України членів національної збірної команди України на X Всесвітніх іграх з неолімпійських видів спорту» включає в себе прізвища спортсменів, тренерів, та нагороди, якими їх відзначають [16]. Подібний указ видавався і після IX Всесвітніх ігор.

Державна цільова соціальна програма розвитку фізичної культури і спорту на період до 2020 року, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 1 березня 2017 р. № 115, спрямована на реалізацію ефективних шляхів розвитку фізичної культури і спорту, очікувані результати, обсяг фінансування по роках тощо [13]. Подібні програми приймалися і раніше (як правило на 5-тирічний термін).

Державний соціальний стандарт у сфері фізичної культури і спорту, затверджений Наказом Міністерства молоді та спорту України 28.03.2013 № 1, містить нормативи забезпечення населення закладами фізичної культури і спорту; перелік, зміст та обсяги фізкультурно-спортивних послуг; вимоги до надання фізкультурно-спортивних послуг [15].

Положення про рейтинг з неолімпійських видів спорту в Україні, затверджений Наказом Міністерства молоді та спорту України 07.11.2013 р. № 876, має на меті популяризацію кращих результатів роботи зі спорту вищих досягнень і підготовки спортивного резерву до збірних команд України з неолімпійських видів спорту, стимулювання до високих спортивних результатів тренерів-викладачів і спортсменів [10].

Положення про підвищення кваліфікації тренерів (тренерів-викладачів) та інших фахівців у сфері фізичної культури і спорту, затверджений Наказом Міністерства молоді та спорту України 13.09.2016 № 3520, визначає необхідність регулярного проходження курсів підвищення кваліфікації, місця їх проходження, джерела фінансування такого навчання, терміни, форми тощо [9].

Порядок проведення атестації тренерів (тренерів-викладачів), затверджений Наказом Міністерства молоді та спорту України від 13.01.2014 р. № 45, визначає загальні вимоги до атестації тренерів, у тому числі і тих, хто працює у неолімпійському напрямі спорту (пункт III, підпункти 1-2, 8, 12) [12].

Порядок визнання видів спорту, включення їх до Реєстру визнаних видів спорту в Україні, порядок його ведення в пункті I підпункті 5 зазначає переваги, що мають визнані в Україні види спорту. Пункт IV цього порядку включає в себе такі важливі аспекти як: підстави для визнання виду спорту (підпункт 6) та для скасування визнання виду спорту в Україні (підпункт 9). Також саме в цьому нормативно – правовому акті в пункті V підпункті 2 задокументовано розділи, з яких складається реєстр, а це олімпійські, неолімпійські та національні види спорту [11].

У Положенні про дитячо-юнацьку спортивну школу, затвердженого постановою Кабінету Міністрів 05.11.2008 р. № 993, в пункті 2 загальної частини наведено структуру та нормативно – правові документи, якими керується спортивна школа. Так як у ДЮСШ можуть відкриватися і відділення з неолімпійський видів спорту, цей документ доцільно розглядати також [8].

Окрім того, кожна організація неолімпійського напрямку спорту має свій статут, в якому окреслені її мета та завдання, структура управління, фінансування тощо. Також різні підзаконні акти приймаються обласними та місцевими органами влади та поширюються на відповідних територіях. Є низка нормативно-правових актів, що втратили чинність, проте в свій час могли відігравати певну роль у розвитку неолімпійського спорту (наприклад, Концепція Загальнодержавної цільової програми розвитку шахів «Інтелект нації» на 2013-2020 рр.). Є проекти документів, які знаходяться на обговоренні чи затвердженні (Стратегія розвитку неолімпійських видів спорту).

Висновки. Аналіз нормативно – правової бази неолімпійського спорту виявив, що більшість документів, які впливають на розвиток неолімпійського спорту, є загальними, тобто розвивають сферу фізичної культури і спорту загалом. Безпосередньо для розвитку неолімпійського спорту прийнято Положення «Про рейтинг з неолімпійських видів спорту в Україні», План заходів з розвитку неолімпійських видів спорту на 2018-2022 роки та укази Президента України про відзначення державними нагородами членів національної збірної команди України на Всесвітніх іграх з неолімпійських видів спорту.

Також слід зазначити, що більшість актів є підзаконними. Найбільшу кількість становлять накази Мінмолодьспорту. Неможливо у межах однієї статті всі їх представити та надати характеристику. Окрім спортивної нормативно-правової бази на неолімпійський спорт впливають ще й інші галузі права (адміністративне, господарське, екологічне та ін.).

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Байрамов Р. Х. Проблеми та перспективи розвитку неолімпійського спорту в Україні // [Електронний ресурс] Режим доступу: http://journals.uran.ua/ksapc_conference/article/viewFile/118093/112157
2. Долбишева Н. Ієрархія управління неолімпійського спорту в Україні / Н. Долбишева // Теорія і практика фізичного виховання: науково-методичний журнал. – Київ, 2012. – С. 393–400.
3. Закон України «Про антидопінговий контроль у спорті» // [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1835-19> Дата звертання: 15.02.2019.
4. Закон України «Про громадські об'єднання» // [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17> Дата звертання: 15.02.2019.
5. Закон України «Про фізичну культуру і спорт» // [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3808-12> Дата звертання: 15.02.2019.
6. Імас Є. Неолімпійський спорт: проблеми та перспективи розвитку / Є. Імас, О. Борисова, І. Когут // Фізична культура, спорт та здоров'я нації: зб. наук. праць – Київ, 2016. - №2. – С. 145-152.
7. Неолімпійський спорт: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. фіз. виховання і спорту / Є. В. Імас, С. Ф. Матвеев, О. В. Борисова, І. О. Когут, В. Л. Мартинич, Є. В. Гончаренко, Т. А. Кропивницька; НУФВСУ. – К., 2015. – 184 с.
8. Положення Кабінету Міністрів України «Про дитячо-юнацьку спортивну школу» // [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/993-2008-%D0%BF> Дата звертання: 15.02.2019.
9. Положення Мінмолодьспорт «Про підвищення кваліфікації тренерів (тренерів-викладачів) та інших фахівців у сфері фізичної культури і спорту» // [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1321-16> Дата звертання: 15.02.2019.
10. Положення Мінмолодьспорт «Про рейтинг з неолімпійських видів спорту в Україні» // [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1991-13> Дата звертання: 15.02.2019.
11. Порядок визнання видів спорту, включення їх до Реєстру визнаних видів спорту в Україні, порядок його ведення: Наказ Мінмолодьспорту від 27.01.2014 № 149 // [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0281-14> Дата звертання: 15.02.2019.
12. Порядок проведення атестації тренерів (тренерів-викладачів): Наказ Мінмолодьспорту від 13.01.2014 № 45 // [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0180-14> Дата звертання: 15.02.2019.
13. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту на період до 2020 року» // [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/115-2017-%D0%BF> Дата звертання: 15.02.2019.
14. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження плану заходів з розвитку неолімпійських видів спорту на 2018—2022 роки» // [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npras/pro-zatverdzhennya-planu-zahodiv-z> Дата звертання: 15.02.2019.
15. Указ Мінмолодьспорт «Про затвердження Державного соціального стандарту у сфері фізичної культури і спорту» // [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0559-13> Дата звертання: 15.02.2019.
16. Указ Президента України «Про відзначення державними нагородами України членів національної збірної команди України на ІХ Всесвітніх іграх з неолімпійських видів» // [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://dsmsu.gov.ua/index/ua/material/11964> Дата звертання: 15.02.2019.